

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr 27. ANUL XIII.

Telegrafu este de doua ori pe septem-
man: joi si Duminica. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditura
oiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adrese
catra espeditura. Pretiul prenumerati-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Sabiu, in 8/20 Apriliu 1865.

tru provinciile din Monarchia pe una anu
8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 dr. st
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Protocolu,

despre siedintiele conferentiale, tinute in urmare a inaltului in-
timatu alu ministeriului de statu din 29 Decembre 1864 nr.
8642. din partea corpului reprezentativu romanu greco-ori-
entalu in Carlovitiu incepandu din 20/8 Februaru 1865. pana
in diu'a desubt insemnata, spre scopulu realizarei unei impa-
caciuni in privinti'a fondurilor comune administrate in Car-
lovitiu si a monastirilor banatiene.

Sub presiedinti'a Escellentiei Sele Inaltupreasantitului
Domnu Archiepiscopu si Mitropolitu,

Andreu Barone de Siagun'a.

In presinti'a Inaltupreasantitului Domnu Episcopu alu
Aradului,

Procopiu Ivacicovics.

Si a Domniloru deputati natiionali:

Constantinu Gruics, protopresbiterulu Hasiasiului.

Ioanne Marcu, protopresbiterulu Lugosiului.

Iosifu Belesiu, protopresbiterulu Totvaradiei.

Nicolau Andreevics, preotu si directoru alu scoleloru na-
tunale din Caransebesiu.

Andreu Mocioni de Foenu, mareproprietariu din Ti-
misiór'a.

Vincentiu Babesiu, cojude la Tabul'a regesca din Pest'a.

Georgiu de Fogarasi, advocatu si proprietariu de reali-
tati din Lipov'a.

Sigismundu Popovics, advocatu din Aradu.

Dr. Demetriu Hatieganu, advocatu din Oraviti'a.

Dr. Aureliu Maniu, advocatu din Lugosiu.

Lazaru Ioanescu advocatu din Aradu.

1.

Escellentia Sea Domnulu Archiepiscopu si Mitropolitu
deschidendu siedinti'a cu o scurta cuventare mai nainte de
tote presentéza adunarei a. biletulu de mana a Maiestatei Sele
ces. reg. Apostolice din 24 Decembre 1864, prin care la ro-
gările Româniloru greco-orientali din Ardealu si Ungari'a se
concede preagratosu infiintarea unei Metropolii independinti,
coordonate celei serbesci, si biserica eparchiala din Ardealu
se radica la demnitate de metropolitana, denumindu-se totu
de odata Escellentia Sea de antaiulu Archiepiscopu si Metro-
politu, — mai departe b. Innaltulu intimatu alu Escellentiei
Sele Domnului c. r. ministru de statu Cavaleru de Schmer-
ling din 29 Decembre 1864. Nr. 8642. I., prin care se facu
cunoscute preinaltele dispusiuni, continute in preinaltele
resolutiuni totu din 24 Decembre 1864, privitoare la regu-
larea relatiunilor produse prin nou'a Metropolia, si pro-
voaca adunarea, ca aceste acte preamomentose, ce ineuviin-
tieza restaurarea si reconstituirea odinioarei nostre Metropolie
natiunale, sa se aduca la cetire mai nainte de tote: — acésta
provocare numai decatu implinindu-se, Escellentia Sea D-lu
presiedinte Archiepiscopu si Mitropolitu, cu provocare la
punctele celui din urma inaltu actu, ce se reducu la fondu-
rile comune si monastirile banatiene si cari puncte aci sub A.
in versiune verbala comunicandu-se, — face cunoscutu, cumca
de orece terminulu de infatisiare din partea Ilustritatei Sale
Domnului ces. reg. Comissariu congressualu si generalu Maioru
Barone de Philippovits cu scrisorea convocatore din 8 Ia-
nuariu 1865 pe 5 Februaru a. c. defiptu, din partea Români-
loru din acea cauza nu s'au potutu tine, fiindca precum Es-
cellentia Sea personalminte asiá si restaurata ierarchia bi-
sericesca romana prin reprezentantii ei, au ayutu o santa si
urginta datorintia mai nainte de tote a se presentá naintea
Maiestatei Sale, spre a depune la pólele maretului Tronu tri-
butulu celei mai omagiale multiamiri pentru amintia prea-
inalta gratia, si de acea infatisiare nostra aicea numai a-
cum a fostu posibilu; deci dara afla de bine, ca adunarea, spre
a poté numai de catu purcede intru resolvarea problemei sale,
prin alegerea de doi secretari din sinulu ei, cari sa duca
protocólele siedintieloru si sa ingrijésca de tote aiacerile scri-
suale, — de locu sa se constituie, — spre ce scopu Escellentia

Sea propune de primulu secretariu pre deputatulu Vicentiu Ba-
besiu si de alu doilea pre deputatulu Dr. Aureliu Maniu.

A.

„In privinti'a acelei parti din a v e r e a c o m u n a a
Dieceselor Metropoliei Carlovitiane din Ungari'a, Croati'a, Sla-
voni'a cu confiniile militare, carea are sa cada partiloru romane
despartite de acésta Metropolia, — mai departe in privinti'a mo-
nastirilor aflate in Diecesele banatiene in mijloculu unei
poporatiuni romane, — s'a induratu Maiestatea Sea ces. reg.
Apostolica cu mai de partele prea inalte resolutiuni din 24
Dec. 1864. preagratosu a ordiná, ca in congressulu natiunale
sa se staruiesca incheierea unei complanari.

Procedura ce are a se observá in directiunea acésta, e
regulata prin o preinalta instructiune, ce Maiestatea Sea c.
r. Apostolica s'a induratu a emana inaltu aceluasi Comissariu
generalu Maioru Iosifu Barone de Philippovits.

Acésta procedura in esenti'a ei se cuprinde intru aceea:
cumca congressulu se desparte spre acestu scopu in doue cor-
poratiuni reprezentative, din cari un'a se va compune din Pa-
triarchulu, Episcopii si Deputatii serbesci, ear cealalta din
Escellentia Ta seu plenipotentiatulu Escellentiei Tale, din
Episcopulu Aradulu si Deputatii romani, si cumca aceste cor-
poratiuni reprezentative voru ave a conlucra intru esoperarea
unei impacatiuni.

Decisiune unanima.

Actele Maiestatice, respective ale ministeriului de statu,
— dupa ce simtiulu de multiamire alu natiunii romane dereli-
giunea greco-orientala din Ardealu si Ungari'a s'a datu cu-
viinciosa omagiala espressione, — se iau la cunoscintia, — mem-
brii adunarei propusi de secretari se recerca spre ocuparea
acestoru posturi, si in urmare a acésta corpulu reprezentativu
se declara de constituitu.

2.

Dupace secretarii alesi si cuprindu locurile, primulu se-
cretariu Vincentiu Babesiu face intrebare in privinti'a limbei, in
care are a se duce protocolulu.

Dupa o desbatere cu dea menuntulu a acéstu obiectu si
dupa considerarea seriósa a sustatatorulu privintie de opor-
tunitate, se

decide unanimu.

Protocolulu de siedintie, in catu acésta e menitu a se sub-
sterne Inaltulu Regimu, e a se purta in limb'a germana, toto-
data in sa spre intrebuintiarea propria natiunala in limb'a ro-
mana.

3.

Escellentia Sea Domnulu Presiedinte, privindu de ur-
gentu necesariu, — face propunere: ca acum sa se aduca la
propunere si desbatere operatele — ce de o parte barbatii
romani de incredere Andreiu de Mocioni si Vincetiu Babesiu,
convocati in Septembre anulu trecut la Carlovitiu langa S.
Sinodu, de alta parte in societate cu Ilustritatea Sea Inaltu-
preasantitulu Domnu Procopiu Ivacicovics Episcopulu Aradu-
lui, — in privinti'a realizarei practice a despartirii ierarchice
a Româniloru de catra Serbi, le-au substernutu parte S. Si-
nodu, parte Ilustritatei Sele Domnului Comissaru congressualu.

Conformu acéstei propuneri unanimu priimate, membrulu
Babesiu citeste amintitele operate cari se intituléza:

a) Proiectulu de programu a barbatiloru de incredere ro-
mani conchiamati in anulu 1864. la Sinodulu Episcopescu
Carlovitianu, spre scopulu unei grabnice — practice si drepte
realisari a despartirii ierarchice a Româniloru de catra
Serbi.

b) Opiniunea membriloru romani acelei comisiuni, care
s'a emisu de catra S. Sinodu din Carlovitiu in anulu 1864.
spre cercetarea starei fondurilor natiunale comune in Carlo-
vitiu administrate, si eruirea partiloru natiunii serbe si ro-
mane din acele fonduri.

Dupa finirea cetirei acestoru operate si darea de chia-
rificatiunile necesarie, din tote partile se descopere dorinti'a

ca de órece s'au facutu cunoscutu, cumca si Escellentia Sea Domnulu Presiedinte Archiepiscopu si Metropolitu a elucratu asupr'a cestiunei fonduriloru si monastiriloru o propunere mai cu séma din punctu de vedere bisericescu, sa binevoiesca Escellentia Sea nainte de deschiderea desbaterei asupr'a operatelor de mai susu, a comunicá cu adunarea cuprinsulu acestei propuneri proprie.

Escellentia Sea implinindu dorintia acést'a generala, lasa prin alu doilea secretariu Dr. Maniu a se citi propriulu seu elaboratu. *)

Dupa finirea cetirei se aduce urmatórea

Decisiune unanima,

Precum proiectulu de programu si opiniunea barbatiloru románi de incredere la S. Sinodu din anulu trecutu dela Carlovitiu, — asiá propunerea Escellentiei Sele Domnului Presiedinte, Archiepiscopu si Metropolitu se iau cu recunoscátore multiamita la cunoscentia, — parerile cuprinse in acelea a-pretiundu-se si acceptandu-se cu deplinatate, se dechiara de parerile acestui corpu reprezentativu, si se decide pastrarea acelor'a in archiv'a metropolitana si tiparirea acelor'a in limb'a romána si germana.

4.

La facut'a propusetiune in privintia stabilirei unei baze de impacaciune consunatóre cu inaltulu intimatu alu Escellentiei Sele Dlu Ministru de statu din 29. Decembre 1864 Nr. 8642. I, carea apoi sa servésca de temeiu la negociatiunile deschidende in privintia impartirei averei comune; dupace acestu obiectu s'a desbatutu temeinicu, si s'a luat cuviinciósa privire la problem'a ce are a o resolvá acestu corpu reprezentativu, in urmarea preinaltei resolutiuni din 24 Decembre 1864. s'a adusu cu unanimitate urmatórea

Decisiune,

In privintia problemei, ce are a resolvá acestu corpu reprezentativu in urmarea mai susu laudatului intimatu ministerialu de statu, se dechiara, — cumca de si in propunerea aci sub % aclusa a Escellentiei Sale Dlu presiedinte Archiepiscopu si Metropolitu si in operatele barbatiloru románi de incredere din Octobre 1864 egala indreptatire a partiloru románe despartite de cátra Metropolia din Carlovitiu la fondurile clericale si inalienabile, si eschisiv'a loru indreptatire la monastirile Hodosiu, Bezdinu, S. George si Mesits, precum din punctu de vedere bisericescu asiá si alu dreptului de statu pe deplinu si temeinicu e aretatu si doveditu, incátu din acele operate apriatu se vede, cumca aceste fonduri, privindu infiantia si destinulu loru, precum si punerea loru in lucrare normata si sustinuta prin resolutiuni inalte ale guvernului, — au fostu neconditionatu comune, ne purtandu nici candu caracteru natiunalu, ci in genere exclusivu confessiunalu; prin urmare acestu corpu reprezentativu cugeta ca aru fi pe dreptu, cá pe partea romána sa vina jumetate din aceste fonduri; — totusi acestu corpu reprezentativu cu privire la problem'a sea custatóre din mijlocirea unei intielegeri si impacaciuni amicabile se afla indemnatu spre scopulu acést'a, dar chiaru numai spre inlesnirea ajungerei acestui scopu, din privintie de oportunitate a luá de basa impacatiunei altu temeiu, si de aceea in privintia acestui obiectu stabiléza urmatórele principie:

1. In privintia impartirei numiteloru dóue fonduri comune se priimesce cá temeiu la impacatiune acelu modu de calculu pomenitu in opiniunea barbatiloru románi de incredere din Octobre 1864, carele in esentia sea intru aceea se cuprinde, cumca dupa ficsarea capitaleloru contribuite din partea dieceseloru preponderante románe—Aradu, Timisiór'a si Versietiu si a unoru monastiri situate in mijloculu acelor'a, si a aceloru sume incurse din partea dieceseloru curatu serbe, precum si dupa impartirea egala a sumeloru intrate din partea metropoliei comune, castigulu ce se va aretá se imparte dupa proportiunea sumeloru intrate, si apoi din acestea se compenséza si rebonifica sumele cu care au datu o parte mai multu decâtu alt'a, si s'au folositu mai multu un'a decâtu alta parte, si anume:

a) din fondulu clericalu	556,500 fl.
b) din celu inalienabilu,—	318,600 fl.

Summ'a: 875,100 f. v. a.

2. In privintia monastiriloru Hodosiu, Bezdinu, S. George si Mesits, cari esista de tempuri immemoriale, se priimesce propunerea Escellentiei Sele Inaltupreasantitulu Domnu Archiepiscopu si Metropolitu— si proiectulu de programu alu barbatiloru de incredere in deplinu, prin urmare se sustine dreptulu asupr'a toturoru acestoru patru monastiri.

3. In privintia celoralalte fonduri si fundatiuni administrate in Carlovitiu corpulu reprezentativu se alatura contnutului respectivu precum alu propunerei asiá si alu opiniunei, deci dara se ascépta si pretinde participarea studintiloru románi ce voru studiá in Carlovitiu din fundatiunile alumniale si Putnikiane, mai departe estradarea fondului de fundus instructus pentru resiedintia episcopésca din Aradu Episcopului Aradanu

*) Comunicatu in nr. 22-26 ai acestei foi sub titlulu: Meditatiuni etc.Red.)

spre mai departe administrare in suma de 7303 f. v. a. precum si estradarea fondului in suma de 1484 f. 91³/₁₀ xr. din o caducitate romána fundata pentru unu seminaru románu inca in anulu 1841. de cátra fostulu Episcopu alu Versietiu Iosifu Raiacic.

4. In fine se sustine pretensiunea precum asupr'a jumetatei din veniturile intercalarie dupa celu din urma Archiepiscopu si Metropolitu comunu repostatulu Iosifu Barone de Raiacic, asiá si asupr'a celu putinu unei jumetati din pretiulu resiedintieloru si realitatiloru episcopesci din Versietiu si Timisiór'a, precum si asupr'a unui ajutoriu potrivit pentru Episcopulu Caransebesianu spre castigarea celoru mai necesarie odóre archipastoresci si acareteloru celoru mai de lipsa.

De-si acestu corpu reprezentativu prin stabilirea principieloru continute in aceste decisiuni cu unanimitate aduse si-a precisu punctulu de manecare, totusi nu e neaplecatu in interesulu unei complanári amicavere si impacaciuni fratiesci si in presupunere a intempiná o asemenea aplecare si la ceea-lalta parte, a se lasá si in mai departe negociatiuni amicavere.

5.

Escellentia Sea Dlu presiedinte Archiepiscopu si Metropolitu privesce de necesariu si corespondiatoriu scopului, cá acestu corpu reprezentativu sa se ocupe cu intrebarea despre preluarea si manipularea partii de avere, ce are a se dá din fondurile comune partiloru románe despartite de cátra Metropolia din Carlovitiu, si aduce la propunere si desbatere unu proiectu propriu spre acestu scopu elucratu.

Dupa prejudecare matura si seriósá a acestui obiectu si dupa desbaterea punctuala a proiectului substernutu, acél'a se priimesce in urmatoriulu cuprinsu, — aducendu-se in privintia acést'a urmatórea

Decisiune unanima.

§ 1. O epitropia provisoria se asiédia constatóre din Episcopulu Aradului, din doi membri preotiesci cu doi suplenti, din patru membri lumeni cu patru suplenti, dintre cari unu membru si unu suplentu din confiniulu militaru, si din unu cassieru si unu controloru, spre care fine corporatiunea acést'a desemnéza pre urmatorii domni:

a) De presiedinte pre Ilustritatea Sea Preasantitulu Domnu Procopiu Ivaskovits Episcopulu Aradului.

b) De membri din partea preotiesca, pre domnii:

Constantinu Gruics protopresbiterulu Hasiasiului.

Ioanne Marcu protopresbiterulu Lugosiului.

c) De suplentii membriloru preotiesci, pre domnii:

Fizesianu parochu din Toraculu micu.

Nicolau Andreevics preotu si directorulu scóleloru natiunale din Caransebesiu.

d) De membri lumeni, pre domnii:

Andrieu de Mocioni proprietariu din Foenu.

Georgiu de Pop'a Comite supremu din Aradu.

Marcu Rotaru c. r. Maioru in regimentulu confiniariu romano-banaticu.

Julianu Ianculescu perceptoru generalu—comitatensu alu comitatului Carasiu.

e) De suplentii membriloru lumeni, pre domnii:

Georgiu de Fogarasi avocatulu si proprietariu de realitati din Lipov'a.

Nicolau Zsig'a senioru proprietariu de realitati din Oradea mare.

Iosifu Seracinu c. r. Capitanu in regimentulu confiniariu romano-banaticu.

Constantinu Udrea negociatoriu si curatorulu bisericeii din Lugosiu.

f) De cassieru pre Dlu

Dr. Athanasiu Siandoru profesoru de preparandia din Aradu.

g) De controloru pre Dlu

Lazaru Ionescu avocatulu in Aradu.

§ 2. Partea averei ce va cadé pe séma partiloru hierarchiei nóstre románe, o va priimi preasantitulu dlu presiedinte—episcopu cu epitropulu Ilustritatea Sea dlu Andrieu Mocioni de Foenu si cu cassierulu seu controlorulu.

§ 3. Avera acést'a bisericesca se va pastrá deocamdata la Eparchia din Aradu, si adeca banii gat'a se voru pune in cass'a de pastratu din Aradu, ear ceea-lalta parte a acestei averi—ce va fi in obligatiuni, seva depune in cassa de feru, spre ce sfarsitu are a se cumpará numai de cátu cassa Wertheimiana de feru.

§ 4. Epitropia functiuneza in cause momentóse de natura urginta in siedintie plenarie, cari constau din toti membrii seu suplentii loru; cauzele de manipulatiune ordinaria insa au a se decide de cátra presiedinte cu atragerea celu putinu a unui membru bisericescu si doi lumeni seu a suplentiloru acestora.

§ 5. Suplentii numai atunci au votu, candu suplinescu pre vre-unu membru ordinariu.

§ 6. Epitropia de locu la inceputu in siedintia ple-

naria va cercetá, déca capitalele elocate la privati au destula si sigura ipoteca, si déca debitorii platescu regulatu camele, si de voru aflá, ca capitalele n'au ipoteca destula, si debitorii suntu morosi; atunci se face cele de lipsa pentru incassarea capitaleloru si a camelorlu neplatite, si banii incassati sa-i puna in cass'a de pastratu din Aradu.

§. 7. Nu este ertatu de ocamdata a elocá banii fundatiunali la privati.

§. 8. Afara de indemnizarea Domnului Episcopu din Aradu si eventualminte a Episcopului din Caransebesiu pentru perderea taxelor de singelii, — de portarea speseloru consistorielorlu, — de platirea profesoriloru Teologiei si a cuartireloru de scóle teologice, — de cumpararea unei casse Wertheimiane de feru, — si de neineungiraverile erogatiuni de manipulare, nu este ertatu a face cheltuieli.

§. 9. Priimirea camelorlu si altoru bani are a se face prin cassierulu si controlorulu in fiinti'a de fatia a Episcopului si a unui epitropu, séu celu putinu pelánga contrasemnarea Episcopului. Aicum priimirea baniloru nu se privește de legala.

6.

Escellentí'a Sea Domnulu Presiedinte Archiepiscopu si Metropolitu cu privire ca acestu corpu representativu prin aducerea decisiuniloru de pâna aci si-a resolvatu problem'a ce i s'a incredintiatu, aduce la propunere: cá protocolulu de siedintie sa se incheie si acel'a dimpreuna cu aclusele sa se substérna Illustriatei Sele Dlui Comissaru congressualu si generalu Maioru Barone de Philippovits.

Dupa considerarea impregiuráriloru sustatóre, propunerea se primesce cu unanimitate si se decide.

Protocolulu de siedintie se incheia si Escellentí'a Sea Domnulu Presiedinte Archiepiscopu si Metropolitu se róga a transpune protocolulu cu aclusele Ilustrului Domnu c. r. Comissaru congressualu.

Carlovitiu in 16/28 Februaru 1865.

Andreiu Baranu de Siagun'a, Archiepiscopu si Mitropolitu.

Procopiu Ivacicovici, Episcopulu Aradului.

Constantinu Gruics, Protopresbiterulu Hasiasiului.

Ioanne Marcu, Protopresbiterulu Lugosiului.

Iosifu Belesiu, Protopresbiterulu Totvaradieii.

Nicolau Andreeviciu.

Andreiu de Mocioni.

Georgiu de Fogarasi.

Sigismundu Popoviciu.

Dr. Demetriu Hatieganu.

Lazaru Ioanescu.

Vincentiu Babesiu.

Dr. Aureliu Maniu.

Cuventulu dep. Cav. de Alduleanu,

rostitu in siedintia casei ablegatiloru din 1 Aprile c. n. Incopciandu de cele espuse in numerulu nostru din urma continuámu referat'a asup'ra desbaterei bugetului Cancellariei aulice transsilvane. Indata la nceputulu siedintiei vorbi Vice-cancelarulu Br. de Reichenstein incontr'a stergeriloru proiectate de comitetulu finantiaru, luandu posturile din punctu in punctu si aperandu contribuirile din partea statului pentru introducerea cártiloru funduarie, pentru cele dóue tribunale apelative, pentru cultu si invetiamentu, pentru gendarmeria etc., si crede, ca mai multu decâtu 183,000 f. din bugetulu Cancellariei aulice transsilvane nu se póte sterge, si ca prin urmare regimulu crede ca se va poté ajunge cu 3,543,391 f.— Dupa Escellentí'a Sea cere cuventulu

Cavaleru de Alduleanu. „Trebuie sa me declaru contr'a propunerei comitetului finantiaru, pentrucu stergerile proiectate la capitululu recerintieloru le aflu prea mari. Regimulu arata in specialu, postu de postu, ca-i trebuiescu cu totul 3,543,391 f., ear comitetulu finantiaru propune a se sterge aprópe la 400,000 f., va sa dica cam 11% din recerintia totala. Déca va cercetá cine-va motivele, ce comitetulu in reportulu seu le aduce pentru motivarea acestei stergeri, si déca este cunoscutu cine-va cu referintiele Transsilvaniei, apoi va aflá, ca stergerile acelea parte mare se baséza pe presumtiuni gresite, si tóte la olalta celu putinu dupa parerea mea nu suntu apte a justificá stergerea in catimea cea mare proiectata. Motivulu celu d'antáiu, si dupa parerea mea celu mai greu, alu comitetului finantiaru este asemenarea intre preliminarulu de acum si intre alu anului 1862, dicendu-se, ca atunci regimulu s'au ajunsu cu 2,900,000 f. si au crutiatu frumós'a suma de 313,000 f. Motivulu acest'a, ori câtu se pare de plausibilu la antáia vedere, provine dintr'o scadere, cáci s'a trecut cu vederea unu faptu insemnatu, care, déca se va considerá dupa cuviintia, ne arata motivulu cu totul de alta parte, faptul notoriu adica, ca in urm'a diplomei de Octobre cu p. n. resolutiune din 31 Martiu 1861 asiá numitele autoritati c. r. administrative si judecatoresci se desfiintiaru si se introduse administratiunea municipala, sub carea judecii cercuali erau dotati

cu câte 50 fl. pe anu, sub carea assessorii sedrielorlu comitatense, cari ducu agendele de consiliari districtuali si provinciali, trageau lefi anuale de câte 100 si 200 fl.; acea administratiune municipala, domniloru, unde amplotiati toturoru jurisdictiuniloru sasesci trageau lefile loru din casse comunale si alodiale; si sistemulu acest'a s'au estinsu pâna preste jumetatea antáia a anului 1862. Numai in decurgerea semestru-lui alu doilea alu an. 1862 s'a re'nceputu organizarea propria, de-si numai provisoria a tieriei, numai atunci s'au re'introdusu lefi ce-va mai bune, ear regularea unei párti a lefiloru si anume dotarea amplotiiloru jurisdictiuniloru sasesci in suma de 221,000 fl. urmá numai cátra capetulu anului 1862. Regularea lefiloru amplotiiloru dela tabl'a reg., care acolo suplinesce apelatoriulu tieriei, si ai cárei amplotiati cá assessori si resp. cá Consiliari de apelatiune trageau lefi numai de câte 3, 4—800 fl., trase dupa sine urcarea lefiloru in dóue categorii de câte 1600 si de câte 2000 fl. numai pela inceputulu anului 1863; colegiulu judecatoriloru asiá numitulu tribunalu apelatorialu din Sabiiu asemenea numai mai tardiu s'a dotatu ab ærario, si anume cu categorii de câte 1600 si de câte 2000 fl. Candu s'a facutu acea asemenare, s'aa trecut cu vederea tóte aceste impregiurári; cáci déca s'aru fi luat si ele in consideratiune, de siguru s'aru fi convinsu ori cine, ca sum'a de 2,900,000 fl., déca organizatiunea aru fi fostu atâtu de naintata precum e astadi, n'aru fi ajunsu nici decum pentru acoperirea speselorlu administrative ale anului 1862. Si nici ca e mirare, cáci asemenarea s'a facutu intre preliminarulu unui anu cu stare normala, si intre preliminarulu unui anu, in care starea tieriei érá neregulata. Déca va sa face cine-va o asemenare, apoi trebuie sa se asemeneze referintiele egale omogene, pentru a perveni la o concheiare corecta, si in privintia acest'a mi iau voia a face asemenare intre preliminarulu statului de acum si intre celu dinainte de anulu 1860, candu referintiele tieriei erau regulate celu putinu intru atât'a, încátu se potu numi regulate din punctu de vedere alu administratiunei. Iau mai antáiu cele dóue rubrici: a administratiunei politice si judiciare, acele rubrici, care suntu combutate mai tare din partea comitetului finantiaru; acelea la an. 1858 erau preliminate astfelu: administratiunea politica cu 1,148,707 fl., ear acum dupa propositiunea originala a regimului cu 913,644 f., va sa dica cu 235,063 f. mai putinu; — justiti'a a fostu preliminaru atunci cu 731,675 f., acum dupa propositiunea originala a regimului iar numai cu 722,757 f., va sa dica si la rubrica acest'a cu 8898 f. e mai putinu; preliminarulu de esttempu dara cu frumós'a suma de 243,961 f. e mai micu decâtu celu pentru anulu 1860, unde inca nici ca suntu socotite lefile amplotiiloru disponibili, cari atunci nu esistau, ear acum ingreunéza bugetulu Transsilvaniei.

Se dice mai departe, ca contingentulu preliminaru pentru spezele dietale 100,000 f. este prea mare, sum'a de 30,000 f. ajunge pentru de a acoperi asiá numitele afaceri de legislatiune ale regimului, resp. spezele legislatiunei preste obiectele de autonomia (administratiunea politica si justitiara). Aici, incopciandu de ceea ce au disu eri mai pe largu unu colega transsilvanu si de ceea ce si astadi au amintitu Esc. Sea d. repres. alu regimului, mi iau voia a mai atinge numai acea impregiurare, ca unu faptu s'a trecut cu totul cu vederea, acelu faptu, ca diet'a transsilvana constitutiunalminte consiste din 161 membri; accentuezu „constitutiunalminte,“ intielegendu prin acest'a constitutiunea eredita, din carea nu se póte clatiná nimicu, afara numai pe calea constitutiunala. Déca, domniloru, se voru socoti diurnele membriloru dietali cu câte 5 f., apoi se va vedé, ca sum'a proiectata spre incuviintiare de 30,000 f., n'aru ajunge fár pe 30 dile afara de despagubirile pentru spezele de caletoria, cari asemenea competu membriloru ab ærario. (Aici arata oratorulu mai pe largu, ca in cele 4 septemáni n'aru fi cu potintia a pertractá dór nici un'a din insemnatele propositiuni regesci, ce are a pertractá diet'a transsilvana. Apoi continua:) „Motivarea acestei stergeri, cá candu diet'a transsilvana aru poté pretinde numai unu astfelu de contingentu partialu, cum aru compete Transsilvaniei, candu ea aru fi representata in Senatululu imperialu redusu,— acésta motivare, domniloru, este unu atacu pe fatia asup'ra constitutiunei tieriei! (Voci in centru: Asiá e!) Acést'a mi iau voia a o declará aici pe fatia. Cátu pentru calitatea agendelorlu, nu e diferentia in tempu, déca corpulu legislativu aduce o lege cu valóre obligatoriá pentru unu teritoriu mai mare ori mai micu; lucrulu, trecerea tempului suntu aceleasi, e totu aceeasi pertractare asup'ra unei legi. Si déca luámu in considerare numerulu membriloru, nu gasimu mare deosebire intre numerulu membriloru Senatulu imperialu redusu, si intre numerulu membriloru dietei transsilvane de 161, precum e sa fia dupa constitutiune. De aceea repetu înc'odata, ca acést'a n'aru fi nimicu alt'a decâtu o incercare indirecta de a delaturá constitutiunea tieriei. (Aprobare in

centrul dreptu.)— Oratorul așază apoi suma de 29,000 f., ce vinu a se dá orfano trofiului din Sabiu dreptu despăgubire pentru cele 5,000 galete de grâu, donate aceluia de Imperatés'a Mari'a Teresi'a la an. 1772. După aceea trece la obiectiunea, ce s'a facutu in contr'a celoru două judecatorie apelatoriale, și arata, ca tribunalulu de tíera dinainte de an. 1860 a costatu mai multu decâtu cele două tribunale de acum. Acest'a numai din punctu de vedere finantiaru, căci de altmintrea nici densulu nu se 'nvoiesce cu aceste două tribunale, și aru dori cá sa fia numai unulu. Apoi combate stergerea de 60,000 f. pentru introducerea cârtiloru funduarie, aratandu, ca acelea se incuviintiasera inca in anulu trecutú și legea respectiva se și sanctiunase de Mai. Sea, și astfelu nu se potriveste cu demnitatea casei și aru fi unu ce deplorabilu, deca ceea ce s'a incuviintiatu acum unu anu, fără de a se cheltui, acum in anulu acest'a s'aru trage. Dar chiaru și din punctu de vedere finantiaru e de lipsa a se 'ncuviintia sum'a acest'a. Asemenea aru fi a se 'ncuviintia cele 15,000 f. pentru vindecarea hóteloru sifilitice, carea este uniculu institutu umanitariu sprijinitu in Transsilvani'a din partea statului. (Voci in centrulu dreptu: Fórté bine!) —

„Dar chiaru și candu amu aflá dreptu tóte motivele comitetului finantiaru, acelea totusi motivéza numai o parte din sum'a aceea, ce se proiectéza a se sterge; unu cuantú insemnatu mai multu de 100,000 fl. nu se justifica prin nici unu motivu, ci remâne nemotivatú, afara deca dreptu motivu generalu s'aru luá urcarea posturiloru din recerintia, — ceea ce in sa s'a resturnatu prin cele mi-amu luatú voia a espune tocmai acum. Deca ne ocupámu cu restituirea ordinei ab ovo, apoi trebuie sa se urce și recerintiele, dupăcum inaintéza organizarea, restituirea ordinei in tíera. La tóte bugetele celorlalte tíeri de coróna ne-amu multiamitu cu stergerea de 5%, ba—precum se hotari eri la etatulu ungaru cu stergere numai de 4%, și aici se proiectéza a se sterge nu mai putinu decâtu 11% din recerintia totala. Un'a sa mai considere domni la acestu bugetu transsilvanu, și aceea e ingreunarea bugetului transsilvanu cu spesele gendarmeriei in suma de 476,360 fl. Aici apoi arata mai pe largu, cum gendarmeria cea multu in Transsilvani'a nu este pentru tíera, ci pentru pazirea granitiloru de cátra resaritu, și deca in tíerile germano-slave cu populatiune de 23 mill. costá acum gendarmeria 1,700,000 fl., apoi in proportiune cu numerulu locuitoriloru din Transsilvani'a, aru trebui sa constea 10,400,000 fl.—„Se dice, ca tíer'a Transsilvani'a trebuie adusa in stare egala cu celelalte provincie, ca tíer'a Transsilvani'a fatia cu un'a din celelalte tíeri costá prea multu. Chiaru și la casulu acelu, domniloru, candu Transsilvani'a aru constá pre finantele statului mai multu— ceea ce in sa eu nu concedu—, apoi me rogu sa se considere un'a, și adeca aceea, ca Transsilvani'a se afla in complexulu imperiului in puterea unui tractatu de statu, a unui tractatu, care nu s'a 'ncheiatu cu unu alu treilea despre tíera, ci cu insasi tíer'a. Transsilvani'a n'a venitú aici in urm'a teoriei de prescrierea dreptului (Rechtsverwirkung), ci a venitú de buna voia, (Bravo! in centrulu dreptu) increderea, convictiunea au adusu Transsilvani'a aici (Bravo! in centrulu dreptu), Transsilvani'a crediu, ca alipirea sea de constitutiunea imperiala va fi ogarantia mai multu nu numai pentru consolidarea și esistintia imperiului, ci și pentru esistintia institutiuniloru sele proprie autonome (Aprobare in centrulu dreptu). Ce s'aru alege din acésta autonomia, candu principiulu crutiarei singuru s'aru crede a fi de ajunsu? Unde aru duce acestu principiu, deca aru veni la valóre? De siguru aru duce acolo, ca subtragendu mijlócele, tóta vietia constitutiunala aru deveni cu nepotintia. Au dóra Transsilvani'a e de vina, deca detori'a statului intr'unu periodu d'abia de 10 ani a crescutu cu infricosiat'a suma de 1½ miliardu. Form'a de regimu centralisticu a urcatu acésta detoria fără conlucrarea tíerei. (Bravo! in centrulu dreptu). Acum'a cum vine Transsilvani'a la aceea, cá sa pérda pentru acésta constitutiunea, autonomi'a? (Bravo! in centrulu dreptu). Domni din parte-si au de a multiam acestu periodu alu centralisatiunei mai multe institute fórté fructifere. Domni'a Vóstra, Domniloru, aveti o multime de institutiuni din epoc'a acest'a; întielegu prin acestea drumurile de apa, multele drumuri ferate, ce se estindú fructificandu preste tíerile senatului imp. redusu, și tóte acestea, Domni mei, Ve facu a portá mai usioru urmárele acelei periode, a respunde mai cu inlesnire contributiunile cele mari; de aci provine, ca Transsilvani'a nu póte contribui la dárile directe in mesur'a aceea, cá tíerile acestea. Transsilvani'a, adeca majoritatea populatiunei, cunósce drumurile de feru numai din spusele altor'a, cea mai mare parte a locuitoriloru Transsilvaniei inca n'a vediatu drumu de feru. Ceeace avemú noi, domniloru, din acésta epoca, in carea datoriele au crescutu cu 1½ miliarde, nu e nimicu alt'a demnu de pomenire, decâtu numai institutu telegrafului și casa nebuniloru din Sabiu. (Ilaritate.) Și chiaru și acestu institutu de umanitate avemú de a-lu multiam numai unu

actu de gratia alu Maiestatei Sele din a. 1859. dintr'o loteria, și nu de mai nainte.

Stergerea după propunerea comit. fin. aru duce la unulu ori le celalaltu reu: ori aru influentia in modu stricatoriu asupra machinei de guvernare in tíera ori aru constringe regimulu, a 'ncungiurá convoirea dietala și a face schimbári pe calea ordinatiuniloru, va sa dica contr'a constitutiunei, pentru de a corespunde stergeriloru celoru atátu de mari. Nici un'a, nici alt'a nu pote fi in interessulu inaltei case, césta din urma cu atát'a mai putinu, căci eu nu potú presupune, ca innalt'a casa cá corpu reprezentativu constitutiunala va constringe regimulu nostru intr'atát'a, încátu sa introduca in tíera pe calea octroiriloru schimbári de sistemu anti-constitutiunale. (Fórté adevératu! in drépt'a.) Sa fimu cu privire la starea cea clatita finantiara a statului,—acést'a e cu cuviintia, la acést'a me'nvoiescu cu tóta inim'a, sa crutiámu după potintia și sa cautámu a restitui ecuilibrulu in economi'a statului. La acést'a consimtimu cu totii, domniloru, dar trebuie sa avemú dinaintea ochiloru órecari margini, preste care nu potemu trece, fără de a lucrá contr'a adevératoru scopuri ale statului ori de a vatemá drepturile tíeriloru autonome. Si eu m'amú ocupatu cu esaminarea preliminarului pentru Transsilvani'a, eu amú fostu in privintia acést'a referinté alu comit. finant., și amú depusu referat'a numai dupăce majoritatea m'a coplesitu, și Ve potú incredintia, domniloru, ca la esaminarea acést'a m'amú pusú pe bas'a a legatulu imperialu, dar cu tóte acestea stergerea in sum'a proiectata de comitetu nu potú recunósce a fi justificata. Stergerile, ce se potú face, mergendu chiaru până la marginea estrema a posibilitatei, se afla la rubricele „intercalarie, lefi de disponibilitate“ și unele posturi ale estraordinariului; și, cum disei, mergendu pân' la marginea estrema a posibilitatíei s'aru poté crutiá din ordinariu numai 91,902 f., ear din estraordinariu 91,489 f., cu totulu dar 183,391 f. asiá încátu sum'a incuviintianda aru face calculu rotundo, in ordinariu 3,110,000 f., in estraordinariu 250,000 fl., cu totulu dar 3,360,000 fl.

Din motivulu acest'a mi iau voia a propune:

„Inalt'a casa binevoiesca a decide: cá recerintia pentru Cancellaria aulica transsilvana, capu 9, se 'ncuviintéza sum'a pentru ordinariu de 3,110,000, in estraordinariu de 250,000 fl., la olalta de 3,360,000 fl.; concediendu-se in sa espressu virementulu intre ordinariu și estraordinariu.“ (Bravo! in drépt'a.) Recomandandu inaltei case priimirea acestei propuneri, nainte de a 'ncheia, nu potú lasá neamintita un'a, adeca aceea, ca aici e vorb'a despre bugetulu unei tíeri, carea cu incedere deplina in diplom'a imperatésca din Octobre și cu pastrarea dreptului de legislatiune propria autonoma in tóte acele afaceri, ce dincóce de Lait'a competu Sen. imp. redusu, s'a lipitu de constitutiunea imperiala; ca populatiunea acestei tíeri, precum dovedesce prea umilit'a adresa a dietei tranne cátra Mai., Sea din an. 1863, este petrunsa de simtiementulu pietátii cátra acésta autonomia, și ca procederea comitetului finantiaru, deca aru strabate, aru face a se paré cá candu aru voi a se subtrage mijlócele banesci, pentru de ase stinge cu incetulu pe cale indirecta vietia autonoma in acelu mare-principatu transilvanu.

Deca acésta directiune a operatiunei finantare, mai cu séma in constellatiunea de fatia a lucruriloru, aru fi după politica întieptiesce, lasu sa decida întieptiunea in. case. (Aprobare in centru și in drépt'a.)

Dupace mai vorbescu Dr. Teutsch și Br. Reichenstein in sensulu acest'a, ear Dr. Brestl pentru propunerea comitetului:

La votare propunerea lui Alduleanu cade, propunerea comitetului se priimesce cu 86 contr'a 79 voturi. Și astfelu din bugetulu transsilvanu se stergu cele 400,000 f., ce se scadiusera din darea capului.

Din Ungari'a audimú, ca comunele S. Miclausiu mare, Saracola, Banatu-Comlosiu, Dugocelu, Ceanadu, Vulcani, Beb'a, Agrisiu și Pesacu au tramisu Esc. Sele Ministrului de statu Cavaleru de Schmerling o adresa de multiamita pentru infintiarea metropoliei románe, cu acea rogare, cá sa depuna acésta multiamita la piciórele p. n. tronú imperatescu. Maiestatea Sea prin o p. n. resolutiune S'au induratu a luá cuprinsulu adresei cu placere spre sciintia. —

Burs'a din Vienn'a 7/19 Aprile 1865.

Metalicele 5%	72 35	Actiile de creditu	185 10
Imprumutulu nat. 5%	76 35	Argintulu	106 50
Actiile de banca	798	Galbinulu	5 14 5/10

CORRESPONDINTIA. I. P. in Ciudeiu, Bucovina. Din cei 5 f. v. a. tramisi V'amú abonatu cu 4 f. v. a. pe semestrulu Apriliu-Septembre inclusivu; 1 f. aveti bunu la noi.